

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső magyarutca 408 szám alatt

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.
Ara évi negyedrre 2 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhastob sorért először 7 kr, másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. költségdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
Könyvtára, STEIN J. könyvkereskedése.

Torda, nov. 7-kén 1861.

Ismét a nemzetiségi kérdés.

III.

Papi ur röpiratának hasonmása — mennyiben értesítve vagyunk, mert nem olvastuk — Párisban megjelent ezen című röpirat: „La Transylvanie en face des pretensions de la Hongrie.” Egy a cél, egyik az eszközök. Ezen röpiratnak egy közlött passzúra kívánunk csupán igénytelen észrevételünkkel szorítkozni. „Ki Erdélyt bírja, az bírja a koronát” — nem szent István koronájának, melytől éppen követeli Erdély függetlenségét; — „másik két gyöngyét: Moldovát és Oláhországot.” Eppen most állítá föl, s alapos indokokkal támogatá a „Rajna és Visztula” című röpirat állítást magas állású szerzője: hogy nem a folyamok — s minél nagyobbak annival inkább nem — teszik egy ország stratégiai határait. Hanem tenger és hegylánczatok. És ama röpirat szerzője, minékutána a magyar korona 800 év által megszentelt jogait — mennyiben töle függ, lábbal tapodja: a nagy Daco-Román birodalom érdekében, egy „legyen” szóval a kárpátok 57 mérföld hosszúsága, 7—8000 láb magassága déli vonalát lesimitja, az al-Dunát teszi a birodalom határává, meghódítván Erdélyt a reichsrathnak, meghódítja a dunai tartományokat Erdélynek, s kész a nagy Dac-Román birodalom. De mi nem hiszszük, hogy uralgó havasok, csupán stratégiai pontok jelenben a hódítás tényezői lehetnének. Különben a Kaukasus harcziás, hős népe nemcsak Armeniának, de a Don melletti Oroszországnak is urává kell vala hogy oly hosszú véres harcok után válják. Alig kell mondanunk, hogy a román nép ily dicsőség kilátásba tétele által hódításra nem fanatizálható.

De nem is tudunk a történelemből példát, hogy egy az idők hosszú sora által megerősített jogalapon nyugvó állam röpiratok, izgatások könnyű eszközei által összerombolható, és egy más meghódíthatott volna.

Ez idő szerint Európában fegyverrel hódítás, vagy is oly állapot előidézése, melyben a meggyőzetett a győző önkényének martalékul vettessék, a legnagyobb hatalomnak is lehetetlen. A tudomány fensőbbége, a szabadság varázsa, a nemzeti vagyon forrásainak gazdagsága azon tényezők, melyek egymást föltételezik, s együtt azon hatalmat alkotják, mely a fegyveres, és fegyvertelen tömegek millióin uralkodik.

Ezen röpiratnak tanai általában hamisak. Azt hiszszük: ezen jellemőknél fogva hatásukban ártalmatlanok is. Mig a gyulafejevári görög egyesült érsek ő excája repraesentatiojában foglalt vádokról részletesen kell szólnunk. Ezen repraesentatio nemcsak magas állású szerzőjétől kölcsönzi nagyobb tekintélyt: de mérsékeltabb modora, a nemzeti vagyon forrásainak gazdagsága azon tényezők, melyek egymást föltételezik, s együtt azon hatalmat alkotják, mely a fegyveres, és fegyvertelen tömegek millióin uralkodik.

Ő excája nem azt mondja: „Ilicios intra muros peccatur et extra”, mi az ember gyarló természeténél fogva a legjobb akarat mellett is megengedhető volna; ő excája a román nemzet passiv ellenállását egyenesen azon oknak tulajdonítja, hogy a „közös haza szabadságából, és a polgári jogegyenlőség jótéteményeiből a magyarok, s részben a szászok miatt a népesség s vagyonosság arányában nem részesülhet”; ő excája kimondja: hogy „a magyarok 1861-ben úgy, mint 48 előtt, oly szabad gyakorlatot, s oly felsőségi jogot üznek a megyék nyilvános igazgatásában, mintha a románok ott éppen nem is léteznének; vagy 1861-ben is kénytelenek volna alárendelt szolgálattal állással megelégedni.”

Hogy a vármegyékben ily törekvések, a román elem ily elnyomása a 48-diki törvények által kimondott jogegyenlőség életbeléptetését, magasztos elveinek érvényesítését megghiúsították volna, erre egyetlen adatot sem tudunk. Ellenkezőleg a vármegyék kormányai mindent elkövettek: hogy a román elem kielégítve, megnyugtatta, lelkében a legszabadabb 48-ki törvények jótéteményei iránti tisztelet és bizalmat költve a szabadság egy és ugyanazon érdekében a magyar elemmel egyesüljön, állandóul test-

vérissüljön. Ezen eljárást nemcsak a törvény iránti tisztelet, mely a magyaroknak elismert tulajdona: de a bölcs politika is követelte. Mert egyenlenség, viszály a népsoraiban mindig egyenes út volt a zsarnokság visszaállítására.

Azon éppen nem szűk körvonalok között, melyeket a törvény megvont, községek és a román elem értelmisége a megyei bizottmányok szervezésére meghivatott; közben kijelentett kívánságuk folytán közgyűlések tartattak, a 48-diki bizottmányok helyett újjak alkotására. A megyei tisztviselők választásában kitünő gond fordított a román intelligencia egyénére. Mig a kisebb birtokú magyar értelmiség a 48—49-ki hadjáratok dulsága s a bekövetkezett rendszer üldözése s rettenetes elnyomása következtében elszegényedve, elkínózva, az általa bona fide elfoglalt alkotmányos téren hazájának szolgálta, s ronesolt érdekein valamit lendíteni összesereglett; de legjogosabb igényeiben is ki nem elégítetett, s mégis nem panaszkodott, hanem az ügy igazságába fektetett erős bizalommal jogos igényeinek teljesedését a jövőből föltételezte: az alatt arra nézve, hogy a román intelligencia tagjai a megyei hivatalokba fölvétessenek, minden egyéb tekintet mellőzésevel csupán annyit kellett, hogy az illetők románok legyenek, és az értelmiség már most oly széles fogalma alá tartozzanak. Annyival nagyobb tisztelet a kivételeknek, kiket nem csupán a nemzetiségi érdekek, hanem a személyes tulajdonok igényei emeltek jól megérdemelt alkotmányos tisztviselői állomásukra.

A politikai jogok ezen gyakorlatából nem zártott ki a román papság sem. Igaz, hogy mint clerus nem szerepelhet. Maga az ő excája által saját állítása ellen felhozott 1747-beli VI. törvényezikk tiltja ezt meg, mondván: „Terminos autem graeci ritus unitorum mentionato resolutionis regiae paragrapho insertos ad ecclesiasticos solum, et nobilitari praerogativa gaudentes stb. hoc ipso absque quartae nationalitatis erectione ac constitutione referri, non vero ad plebeos, vel filius populum e plebea sorte assumptum extendi posse aut debere, ne systema hujus principatus evertatur, neve plebs valachorum, aliorumque advenarum numerum inter nationes faciat” stb. Valóban nem értjük: hogy ő excája miért nem kívánja inkább ezen törvény eltörlését, ha még volna ennek a 48-ki intézmények után valami jelentősége, hogy sem erre hivatkozzék; mely akkor, a mikor semmi új politikai jogokat nem biztosít, tiltakozás azon negyedik nemzetiség föllállítására ellen, melyet ő excája követel.

Nem alkotórésze politikai gyűléseinknek a román clerus azért sem: mert a más nemzetiségek papsága is, sem az 1791-iki 12-dik, sem a 48-beli XVI. törvényezikk értelmében nem az. Ez a jogegyenlőség elvének követelménye. De azért egyéneiben a tisztelt clerus a bizottmányi tagok között ott áll, s nemcsak az egyház, de a nép érdekeit is kellőleg képviselheti.

Hogy a megyei bizottmányok a közgyűlésekenben jogosultság alapjául nem a 8 ft. censust vették, oka magában a törvényben fekszik. A 48-beli XVI. törvényezikk nem mondja: hogy azok, kik országgyűlési követeket választanak, egyszersmint a vármegyeyi közgyűlések tagjai; sőt a közgyűlésnek más alkotó részeit állítja föl, s úgy is kell. Az ő excája által idézett szabály: „a majori ad minus datur conclusio” itt nem alkalmazható. Mivelhogy itt sem „major”, sem „minor” nincs. Itt a politikai joggyakorlatnak két különböző tere van; egyik az országgyűlési követek választása, választó kerületekben függetlenül a megyei bizottmányoktól, sőt több helyütt két különböző megye területéből összealkotva; másik a megyei közigazgatás a képviselő bizottmányokban. Mig a követ választás jogát a törvény az alkotmány sánczain addig kívül állott népre nézve censushoz köti, s közvetlen választást rendel: politikai rázkodások kikerülése érdekében legalább ideiglenesen a megye kormányzására nézve közvetett politikai joggyakorlatot állított meg; de nemcsak a románokra, hanem minden nemzetiségi különbség nélkül, a megye összes népességére nézve.

A román nép ebben, s a mondottakban éppen úgy nem láthat jog csonkítást, mint ama magyar nép, mely addig az alkotmány sánczain kívül állott. Ha csakugyan létezik jog megszorítás, az a volt kiváltságos osztály municipalis jogait érte, mely 48 előtt ezeket kizárólag gyakorolta. Mig a nép román magyar vagy bármely fajbeli legyen a magyar korona fenhatósága alatt, megbecsülhetetlen emberi és politikai jogokat nyert.

Eppen azért föl nem tehetjük, hogy a józan eszű román nép épp oly előjogokat követeljen, melyekkel a többi nemzetiségek nem bírnak. Következésképpen föl nem tehetjük: hogy a minden bizottmányi ülésen megújult tiltakozások, nem indokolható rendszeres politikai csatározások a román nép nagy többsége akarátjának kifolyásai lehetnének. Ellenkezől több példákat hozhatnánk föl. De így is czikkeink hosszúra terjednek. Legyen elég megemlítenünk, hogy Tordamegye főispánjához több román helységek, több kiterjedt román családok kérvényeztek, kijelentvén: hogy ama tiltakozások nevében nemcsak tudtokan kívül tettettek, de azokat rosszalják, s mint büntetésre méltó tényeket tekintvén, azoknak szerzőit megbüntetni kérik.

Szabó Lajos.

A kir. helytartónak és a kir. biztosoknak adott utasítások.

A „Sürgöny” nek írják Bécsből nov. 8-ról.
A legújabb kormány-rendelvények két okmány által egészítettnek ki; ezeknek egyike a helytartó ur ő n. méltóságának hatáskörét szabályozza; a másik pedig utasítás a főispánok, királyi biztosok stb. számára. Az előbbi 25 czikkből áll, főtartalma ez:

A helytartó ur a helytartó-tanács főnöke; ő vezeti s ellenőrzi az ország politikai közigazgatását, ő intézi el azon ügyeket, melyek hozzá közvetlenül ő felsége, vagy a magas udvari kancellár, vagy azon központi kormányzások által, melyeknek hatásköre az october 20-diki diplomának értelmében Magyarországra is kiterjed, személyes elintézés végett utasítatnak.

A helytartó ur gondoskodik az egész országban közhírré teendő legfelsőbb parancsoknak s az illetékes központi hatóságok rendeleteinek szabályszerű kihirdetéséről, valamint azoknak foganatosításáról.

A rendőrségnek legfelsőbb vezetése az egész országban a helytartót illeti; ő köteles a legezelszerűbb intézkedéseket a kellő időben megtenni a végett, hogy a csend, rend s közbiztonságnak minden háborítása megakadályoztassék, vagy ha a háborítás mind a mellett is megtörténne, ezt határozottan elnyomni, mi végett az arra hivatott hatóságok közremunkálását s szükség esetén fegyveres erő segítségével köteles igénybe venni.

A helytartóra bízatik különösen azon intézmények és rendszabályok legfelsőbb vezetése, melyek a sajtó és azzal egybefüggő ipar s kereskedelmi vállalatok, az egyetek, színházak, színi előadások, az utlevéltügy és idegenek fölötti önközlést tárgyalják.

A nemességi fokozatok rendek, czimek és kintüntetéseik adományozása iránti tárgyalás és javaslattevél a helytartónak tartatik fenn.

A helytartó nevezi ki további intézkedésig Buda és Pest fővárosokban a polgármestert és a városbíró.

A helytartó ur gyakorolja a fennálló szabályok szerint a fegyelmi hatalmat az alatta álló politikai hivatalnokok fölött.

A helytartónak jogában áll, a magyarországi törvénykezési s pénzügyi közlegeltől felvilágosítást kívánni; s az említett közlegelt kötelesek ezen felvilágosításokat egész készséggel nyújtani s szükség esetén az arra vonatkozó irományokat elébe terjeszteni.

A 25-dik czikk ekkép szól:

„A helytartó a reá bízott ügyek czelszerű s erélyes vezetéséért s a reá ruházott hivatalos hatalom buzgó s kelő gyakorlásáért, nem különben a töle eredő vagy általa kibocsátott minden határozatok és intézkedésekért felelős.”

A főispánok, főispáni helytartók vagy ezek képében működő királyi biztosok számára kibocsátott utasításokból a következőket emeljük ki:

A főispán, főispáni helytartó vagy ezek képében működő királyi biztos a kormánynak az illető megye területére nézve kirendelt legfelsőbb közigazgatási közege, ki hivatala tekintetében közvetlenül a magyar királyi helytartó-tanács, illetőleg a magyar királyi udvari kancellár és kir. helytartó alá van rendelve.

A megyei kormányzó a megye területén fekvő szab. kir. városokban, melyek kiváltságos állásukban bíráskodási tekintetben és belső ügyekre nézve fentartatnak, királyi biztos minőségben működik. Kivételnek Buda és Pest sz. k. városok, melyek közvetlenül a helytartó, illetőleg a magyar kir. helytartó-tanács alá állítvák.

A megyei kormányzó a megyében és sz. k. városokban az összes közigazgatási, törvénykezési (ide értvén a te-

lekkönyvieket) és egyes adózási ügyeket személyes felelőssége alatt vezényli és ellenőrzi. Ennélfogva ő nevezi ki, s esketteti fel (az utasításához mellékelt eskümintát szerint) a megyébe a tisztikart, mely az eddigi gyakorlat szerint alispánokból s a szükséges számú jegyzőkből, tisztí ügyeszekből, szolgabírákból s esküdttekből; továbbá egy pénztárnokból s egy levéltárnokból álland.

A sz. kir. városokban a polgármester, városbíró és többi tisztviselő a szegődöttök kinevezése és felesketése szinte a megye-kormányzót illeti.

A tisztviselők kinevezésében a polgármester javaslatát fogja bekvívni. A szolga személyzet a polgármester által nevezeték ki s eskettetik fel.

Mindaddig, míg a tisztviselők a megye kormányzója által ki nem nevezetnek, a mostani tisztikar személyes felelőssége terhe alatt köteles hivatalában megmaradni, működését folytatni, hogy az ügyek rendes menete félbe ne szakadjon. A megyei kormányzó azonban egyes tisztviselőket hivatalaiktól időközben is felfüggeszthet és állásukba másokat helyettesíthet.

A megyei kormányzó a költségvetést hat hónapról előlegesen elkészített s jóváhagyás végett a m. kir. helytartótanácshoz felterjeszti.

Háziasó vagy a közigazgatási költségek fedezése végett bármilyen pénzösszegek önhatalmú kivetése és beszedése a legszigorúbb felelősség terhe alatt tiltatik.

Az igazság-szolgáltatást, melyre nézve alakilag és anyagilag az országbíró értekezletnek legfelsőbb szentesítést nyert határozatait szolgálnak zsinormértékül, ha a jelenlegi választott bírák visszalépnek, a megyei kormányzó által kinevezett bírák gyakorolják. — A megyei törvényszék ülésében a megyei kormányzó elnökölt; akadályoztatása esetében egyik vagy másik alispán helyettesíti.

Az egyenes adózási ügyekben a főispán s pénzügyi hatóságot és ezek közegei irányában ugyanazon hatáskörrel illeti, mely e részben a volt megyei főnökök számára volt kitzítve. Ezen ügyek célszerű ellátása végett a megye-kormányzó mellé egy vagy több pénzügyi hivatalnok rendeltetik.

A felsőbb hatóságok rendeleteinek a megyébeni közhírrététel s foganatosítását a megye-kormányzó saját felelőssége alatt eszközöli.

Az összes birodalom jóllétét és közös érdekeit illető minden ügyekben a megyei kormányzó behatóság és előmozdítólag közreműködni köteles.

Az utasítás végső sorai imezek:

„Helyreállván az óhajtott rend s a közhangulat olyanok mutatkozván, hogy a megye, illetőleg sz. k. városok értelmes lakosaitól, az ő cs. és apostoli királyi Felsége atyai gondoskodása által kitzított ezéla üdvös közremunkálást biztosan várhatni, fenhagyatik a megyei kormányzóknak, a megyei bizottságnak, illetőleg városi képviselőség visszáállítására iránt indítványt tenni.”

Mind ezen határozatok a kitzítettek kormányzatával s közigazgatási teendőivel megbízandó kormányközlegek számára is teljesen érvényesek.

Kolozsvár, nov. 16-kán 1861.

A „Gazetta Transilvaniei”-ből lapunkba átvett „Erdély alkotmányos függetlensége” című cikknek írója A. Papiu Ilarianu ur az itt következő iratot küldötte be hozzánk:

Jassi, oct. 30-án 1861.

Tisztelt szerkesztő ur!

Csak most kaphattam meg egy barátomtól a „Kolozsvári Közlöny” néhány számát, melyekben „Erdély alkotmányos függetlensége” című cikkemet magyar fordításban reprodukálva látom.

Sajnálom, hogy a fordítás nem egy jobbitott és correctebb kiadás szerint történhetett. De, én itten csak a kolozsvári nyomdának egy nem csekély hibáját veszek magammal szabadságot helyreigazítani. A cikknek végén ezt olvasom: „Igy tehát összefogva a magyarokat.” Ezt én nem mondtam, nem is volt soha szándékom ilyesmit mondani vagy tenni. Az eredetiben így van: „Ásiadara resumendu”, azaz: „Igy tehát összefogva a mondottakat.”

Olvastam figyelemmel, t. szerkesztő ur, önnek tudós régi törvény- és adatidézeteit a jegyzésekben. De engedje meg őszintén megvallom, hogy azok engem semmiképp nem győzhettek meg Erdélynek magyarországi unioja törvényességéről; sőt ha azok némi 1848-ik év előtti kapcsolatoknak a két egymástól független ország között nyomát is jelelték, azon kapcsolatok az 1848-dik évi Magyar- és Erdélyor-

szág közötti véres háború eredménye következtében; s) valamint Horvát, sőt annyival inkább, a mindig független (?) Erdélyországára nézve, teljességgel megszűnt; kivén természetesen azon közös uralkodót, a ki egyszer mind osztrák császár, magyar király, erdélyi fejedelem is stb. Ujjab kapocs csakis egy, a két szabad és független ország közötti új szerződés következtében jöhetne létre.

Olvastam D. . . urnak én ellenem ügyesen szerkesztett cikkét is. De lehetetlen abbéli sajnálatomat ki nem fejeznem, hogy D. . . ur a helyett, hogy ismert tudományosságával az unio akár történeti, akár jogi, akár politikai, akár nemzeti legitimitását demonstrálta volna, helyesebbnek tartotta a kérdést, elismerem, mesterséges ügyességgel deplacirozni és például a többek között: de chazarica vel reus humo-ungrica origine Memmorum dissertálni. Ugyanis D. . . ur azt hiszi, hogy Memmorum nem román, a mint az Anonymus szavaiból világosan kitetszik, hanem kázár avagy helyesebben hunmagyar volt. Beati credentes; de bizony nem ez vala a kérdés.

A mi D. . . urnak a székeleyekhez főlhívását illeti, megint azt lennék bátor megjegyezni, hogy inkább óhajtottam volna a székeleyeknek az uniohoz netalan érdekeit D. . . urtól, mint a legcompetensébből megtanulni; mint-hogy én cikkemben azt állítottam, s most is azon erős lelkiismeretes meggyőződésben élek, hogy a székeleyeknek inkább érdekekben áll az unio ellen lenni, a mint mindig az ellen is voltak, s a románokkal a jó barátságot ápolni s folytatni. A historia nem egy helyt mutatja, hogy a székeleyek, kivén az 1848-ki accidentalis és transitoria pyromaniát, minden országu románokkal századokon át mindig a mai napig békeességben, barátságban, sőt nem egyszer szövetségben is éltek, mindenestre sokkal jobban éltek a románokkal mint a magyarokkal, a kik annyiszor vagdalták szegényeknek a . . . sed haec odiosa sunt. Erdélyben áll a székeleyeknek a románokkal jó viszonyt nem háborgatni; hiszen a székeleyeknek egyrésze a mezőségi meg marosi románok között keresi kenyerét fazékaiknak s deszkáiknak árulásával; más tetemes része pedig alig határozhatni meg vajjon erdélyi avagy moldovai népesség-e? mert ha telen át Erdélyben lakik, aztán egész tavaszon és nyáron Moldvában tartozkodik, a leghevebb, legszigoralmasabb szolgálattal, földmíveléssel érdemelven napidíjat. Szinte képp Havasalföldön is. Nem jó e viszonyt nem jól gondolt izgatások által háborgatni. Erdélyhez (sehol sem mondtam én Romániához) tartanak ők, nem Pesthez. Pest igen messze van fölök és ők szegény emberek. Bajosan is fognak ők többé az 1848. év-féle ámitásoknak hitelt adni, hogyha t. i. Pesttel tartanak, akkor aztán a mezőség meg bánás földé övék lesz. A székeleyek ezt nem is kívánják. Inkább szeretik ők szép hazájukat, a melyben talán több mint ezer évet szerencsésen átéltek minden pestteli unio nélkül is; ellenben mióta az a fatális unio szőnyegre jött, az csak szerencsétlenséget hozott, valamint az egész hazára egy a székeleyre is. s)

A mi az erdélyi nemzetiségeknek kisebb vagy nagyobb értelmi, anyagi, iparos stb. miveltségét s képességét illeti, szíriem itt szíriem fölösleges a fölött a mint ezt D. . . urnak tetszik tenni) vitáznai vajjon melyik erdélyi nemzetiség vagy Erdélynek melyik része bir előnnyel egy vagy másik tekintetben; hiszen minden erdélyi nemzetiségnek, minden kisebb vagy nagyobb miveltségre végtére csakis erdélyi miveltség, s mint erdélyi miveltség, minden hazai nemzetiséget egyaránt in solidum et indivisum illet.

D. . . urnak cikkében végre még azt is volt alkalom találni, (a mit eddigelé megvallom, nem tudtam, nem hallottam) hogy az erdélyi magyarok egész a Tiszáig (még pedig ide nem érve az örményeket meg az izraelitákat, kiket egyébiránt zűbást a magyarokhoz számíthatni, a la bonne heure; de valószínűleg D. . . ur szerint ideértve a kázárokat maradványait, azaz: a bihariakat, marmarosiakat, aradiakat stb.) néhány ezerrel túlhaladják a románokat (még pedig ideértve a bukovinaiakat is)!!! Bizony nem merném állítani, vajjon ezen felségesség statisztikai datumok által a „K. K.” olvasóinak „öntudatát megnyugtatta-e”? De látom, hogy akaratom ellen tárgyak vitatkozásába ereszkedem, a mikre felelni szándékom se vala.

Egészen más indokokból vettem vala a pennát kezembe. Ugyanis t. szerkesztő ur, ön cikkéhez tett jegyzéseinek egyikébe írói hitelességemet látszik kétségbe vonni, s egy kissé erős szavakkal róni.

Ha ezen rovást megérdemelném, bizony nem lennék érdemes többé íróttal fogni kezembe.

Magamat igazolni, erre azt hiszem, jogom van, kötelességem is.

Ugyanis én, cikkemben azt állítottam, hogy az idvezült Széchenyi még az atyagilykosok megbocsáthatását is hirdette, csak azért mert magyarok.

Erre ön, t. szerkesztő ur, a „K. K.” 154. számában a következő jegyzést tesz: „Nem tudjuk a fanatizmus vagy írói . . . (a qualificatio, engedelmevel, kibagyom)”, nagyobb e ezen vakmerő állításnál.

Ime tehát honnan vettem én Széchenyinek fennebb érintett állítását. A Kemény Zsigmond hazánk fia által szerkesztett „Pesti Napló” 1861 dik év vasárnap április 14-diki 86—3352. szám, második lap, első hasáb, 49. s következő rendekben littéralement ezek olvashatók: „ha isteni erővel bírnánk, még a kövekből is magyart kellene teremtenünk, s feledhetetlen Széchenyink szerint: „az atya

1) Már minő arrogans állítás ez! Mióta számítanak csak a románok Erdélyben? A székeley és magyar nem harcolt Magyarországgal ellen; bizony a románok és szászok sem vitték táborukat Erdély határain túl. Szerk.

2) D. barátunk egy külön cikkben fog az itt felhozottakra tüzetesen feladni jövő számunkban. Szerk.

3) Csak hogy valahányszor a románok fellázdak az ország törvénye ellen, mint például Radolf korában, aztán hogy az elcsábított székeley Mihály vajdának a nemeseket kiirtani akaró parancsára észre tértek, valamint a Hóra zendüléskor, mindig felbomlott az a barátság, s fel is fog bomlani minden hasonló esetben. Szerk.

4) Nem is ámitotta soha senki azzal őket. Szerk.

5) Nem az unio hozta a szerencsétlenséget, hanem azon eszközök, a mikkel e törvényt megromtani kívántak. Szerk.

6) D. barátunk cikkében számok lesznek felhozva. Szerk.

gyilkosnak is meg lehetne bocsátani, csak azért, hogy magyár.”

Ön látja, t. szerkesztő ur, hogy nem az én szokásom vakmerő állításokkal kedveskedni olvasóimnak. Bárán irhattam, a mit írtam, s Széchenyi szavainak tagasabb interpretatiót adhattam volna, több consequentiákat is húzhattam volna azokból, mint a mint tettem.

Egy perczig sem kételkedem, hogy t. szerkesztő ur őszintén tette megjegyzését, mert könnyen megtörténhetett, hogy ön a „P. Napló” idézett sorait elmellőzte. Sőt ön jegyzése engem arról győzött meg, hogy ön azon állításon méltán megbotrátkozott, hogy ön nem azon „nemzetiségi tulajdonságokhoz” tartozik, a kik mindenből és mindenből magyart akarnak kiteremteni.

Azon se kételkedem egy perczig se, hogy önigazolást sem veendő romz neven.

Az idvezült Széchenyi éppen azért is „a legnagyobb magyár” marad, kit én mindig nagyra tiszteltem (ezt írott munkáim nem egy helyt bizonyítják) s csak azt fájjalom, hogy nemzetem nem dicsekedhetik oly nagy hazával. s)

Továbbá, cikkemben azt állítottam, hogy az 1791-ki határozatokban az áll: miszerint Erdély ne erőltessék arra, hogy Magyarországgal incorporálja magát.

Ön erre következő kérdő jegyzést tesz: „Vajjon, melyik törvényezikben?”

„Transylvania ad reincorporationem cum regno Hungariae cogi non possit”, ezek az eredeti országos szavak. Hogy ezen országos szavak törvényeink melyik lapján, során, hányadik szám alatt stb. vannak, erre én a t. szerkesztő urat sohasem merészkedek megtanítani. s)

Végzek D. . . urnak szavaival, s mondom én is, hogy együtt éltünk t. szerkesztő ur jobban és rosszban századokon át Erdélynek szép földén, s most, midőn e földön a század szelleme ellentállhatlan ereje által mindnyájan egyen-jogúak lettünk, bagyunk békét a nemelen viszálynak, s) fejtjük ki nemzeti erőket mindnyájan, s ne a kapsiságban (mint, fájdalom, a pestiek tesznek), hanem a honszeretben, e hon jogai, függetlensége erőlyes védelmében az oly sok felől tornyosuló hatalmas veszélyek ellen, keressük hazánk, népünk, jövőjét, boldogságát.

Hiszem, hogy szinte fölösleges t. szerkesztő ur igazság szeretetéhez, s pártatlansághoz, különösen a mostani gyöngéd körülmények között, melyek között sokkal inkább mint valaha a pártatlanság elkerülhetetlen szükségese, több szavakkal folyamodni, e sorok lapja legközelebbi számában beigtatására, a midőn, mint látni tetszik, részint írói becsületemet érintik. Kérem tessék előre szives köszönetemet fogadni lekötölezzéje:

A. Papiu Ilarianu.

Eddig Papiu ur. Cikkének közrebocsátása felett egy perczig sem haboztunk. Hadd ismerjék meg lapunk t. olvasói alkotmányos törekvéseink ellenének minden érveit, aggodalmait; hadd ragadjunk meg minden alkalmat amazoknak helyreigazítására, ezeknek, ha lehet, eloszlására, Papiu ur, mint lát-szik, nagyban követi az írói accommodatio ama szabályát: a közönségnek, melyhez szól, fogalmihoz, ízléséhez, szenvedélyeihez alkalmazkodást. Az „Independentia” román szövetségben az okoskodás sark-pontját Erdélynek 1848 előtti törvényeihez, történelmi jogához ragaszkodás képezte; itt a magyar védíratban, ha létezett is 48 előtt valami ilyes kapocs, azt az idézett évi események megsemmisítették. Románul: törvény; magyarul: tabula rasa. Ez is nyereség; a stratégiában az utolsó erőd bevételének s az ellenség hátrvéd, és minden támaszpontok nélküli sík mezőre szorításának szokták ezt nevezni. De van még egy nagybecsű nyereség e toll iratában. Papiu ur meglátszik ugyan maradni most is állításai mellett, de legalább némi hígadsággal, némi írói ílemmel szól az életfontosságú kérdéssről. Ki hinné, hogy az „Independentia” című (sit venia verbis) káromlásokkal teljes cikkének írója ily modorban is tud vitatkozni? S hinné-e román testvéreink, hogy Papiu ur a fennebbi cikket szóról szóra betűről betűre azon „barbár” nyelven írta, melyet a „románok sohasem tanultak meg, sohasem fognak megtanulni”, s melyet Papiu ur a kínai nyelv után sorozott!

Foksán, nov. elején. Mult nyár végén Bukarestben voltam, mi magában mitsem jelent; hanem láttam ott va-

1) Köszönjük az elismerést nemzetünk nagy halottja s a bókot csekély személyünk iránt. De egy oly nagy vádat, minővel ön Széchenyink nagy szellemét bántalmazta — saját nemzetiségünk másokra erőszakolását — nem lehet frázissokkal eldisputálni. Ha gr. Széchenyi s utána b. Kemény hazafias gerjedelmének valamely hevesebb perczében azt mondták, hogy ha isteni erővel bírnánk, a kövekből is magyart teremtenék s az atyagilykosnak is megbocsátának, csak azért, hogy magyar: ezen hyperbolák igen ádatokul szolgálnak arra, hogy a nevezett férfiak mily lángolóan szerették, illetőleg szeretik nemzetüket. Igen, de ön úgy hivatkozott gr. Széchenyre, mint a magyar nemzetiség erőszakos terjesztésének egyikére. Holott nézze ön végig az idvezült gróf számos kötetre menő munkáit, hirlapi cikkeket, mindezekben az érdeklődés, előjogok megosztása, a testvérség s a reformoknak, hazai intézményeknek, a nagy halott szavai szerint nem „csökönösségre” korbácsolás, hanem capacitatio és megkedveltetés utján kifejtése magasatos politikáját látandja szigorú következetességgel keresztül húzódnai. Emlékezzék vissza, ha figyelemmel kísérté ön 1848 előtti alkotmányos mozgalmait, hogy az 1847-i pozsonyi országgyűlés nyelviügyi intézkedéseinek tétveg felfogásából származott nemzeti tulheveskedések ellen éppen gr. Széchenyi szíllott merészen sikra s e pártvált következtében csaknem odajutott „a legnagyobb magyár”, hogy saját hazájában népszerűségét veszítse. S látja ön, midőn az őls nemzedék sértése történt ily jellemző tények bizonyításával épp ellenkezőleg ön gr. Széchenyit egy mutatja be olvasóinak, mint a magyar nemzetiség erőszakolóját: lehet-e az ily írói eljárás elég erős szavakkal qualificálni?

2) Ismétéljük, hogy az idézett szavak Erdélynek egy törvényében sem találhatók fel. Szerk.

3) Ipse dixit. Ugy legyen! Szerk.

— New-Yorkból oct. 31-ről kelt tudósítások szerint a separatista államok pénzügy-ministere a kölesön tárgybani biztosokhoz egy körlevelet intézett, melyben kijelenti, hogy a kölesönre aláírások a termékek eladásából bejött jövedelemre vannak szorítva. A kormány veszélyes tapasztalás gyanánt visszautasítja a gyapotrai előlegezések iránti javaslatot az ültetvényesek segélyzése végett, kiknek azt ajánlja, hogy a bankároktól kérjenek előlegezést. — A „Tribune” jelenti, hogy az unionista sereg hihetőleg rövid időn Washingtonba téli szállásokra vonuland, s hogy Scott tábornok egészségi helyzete tekintetéből lelép. Ugyanezen lap megegyezik azon hírt, mintha az unionisták által szervezett tengeri expedíció parancsnokának titkára a déli államokba menekült volna, a parancsnok lepecsételt parancsával s térképeivel. Kentucky-ban az unionisták tért nyertek. Hivatalos jelentés szerint a szövetségi haderő mindinkább körülkeríti a separatistákat; a Kansastól Hatterasig felállított 500,000 főnyi sereg a fölkelőket lassan, de biztosan tizi maga előtt. A separatista államok belsejében az aratás bevégeztetett. Az önkénytesek száma szaporodik; általában eltökélvél semmi egyezkedést sem fogadni el, hanem az uniót helyreállítani. A választások mindenütt kedvezők az elnök politikájára nézve.

Ujabbak. A birodalmi tanács felsőházában e hó 14-én a községtörvény hátralévő része a választmányi javaslat szerint, valamint az egész törvényjavaslat harmadszori felolvasás után egyhangulag elfogadott.

— Ragusából távirják nov. 14-ről: A törökök kedden a duzui zárdát tartották megszállva. Mahmud basa Trebignebe letétele a parancsnokságból. — A montenegrói fejedelem levelet intézett Omer basához.

— Trebigne, nov. 13. Taib ezredes az összes török csapatokkal a felkelők ellen indult.

— Páris, nov. 14. Fould pénzügyminiszterre nevezetett ki, pénzügyi terve jóváhagyatott. A póthitelnyitási jog eltöröltetett.

— A „Journ. d. Déb.”-nak írják Turinból: A parlament megnyitása után Ricasoli meg akarja szavaztatni, mint Cavour, hogy Róma Olaszország fővárosa.

— Egy belga lap milanoi levelezője szerint Ricasoli programja egész Olaszország nemzeti érzelmeivel találkozott. Rossz benyomást tett tehát, midőn tapasztalták, hogy a francziák császára el akarja fordítani a közfigyelmet Rómáról s míg egyfelől Rómában fennakarja tartani a statusquo-t, másfelől Bécsben alkudozásokat kezd Velence átengedése iránt. Az olasz irányadó férfiak ez alkudozástól legkisebb sikert sem remélenek. E hangulat csilapítására volt számítva Türr tábornok Caprerába küldetése, ki Victor Emanuel királynak egy politikai programját vitte Garibáldi tábornokhoz, mely program lényege abban állana, hogy se Velence se Rómában ne támaszszanak fegyveres felkelést, hanem fegyverkezzenek egész erővel s készüljenek az adandó alkalommal cselekvésre keményen és egyesült erővel. Ugy látszik tehát az elstetett cselekvés terére lépés helyett a jelszó most a hadsereg szervezése és szaporítása, mely jelenleg 180 ezer ember s tavaszra könnyen 280,000-re emelhető.

— Az „Opinione” nov. 12-ki vezércikkében azon reményét nyilvánítja, hogy a parlament főleg a belpolitikai kérdésekkel foglalkozandik, miután Róma és Velence kérdése Europa politikai viszonyaitól függ, s a parlament e tekintetben nem tehet e-

gyebet, mint hogy felvilágosításokat kívánjon az ez ügyben folyt tárgyalásokról, miután a legtúzesebb szavak is megtönnének azon nehézségeken, melyeket nem a kormány idézett elő, de a melyeket e pillanatban el sem képes hárítani.

— Sorából jelentik nov. 11-ről, hogy a Chia-vone által vezényelt felkelők Castelluccioból viszsztatérő útjukban Verolinál a francziák által megverettek s az útközben 80 embert vesztek.

— Varsói hírek szerint a kormány egy dúis földbirtokos jószágán, nem messze a galicziai határszélektől 15,000 darab fegyvert fedezett fel. A titkot egy lengyel hölgy árulta el 500 ezüst rubel általa szabott jutalomért. Még több fegyver is volna elrejtve. (Alkalmassint hírlapi kacsa az egész).

— Egy francia lap szerint II. Ferencz Romából Velenczébe teendi át lakását azon ürügy alatt, hogy ausztriai császárné ő felségével, a királyné testvérénél látogatást tesz. Azt hiszik, hogy ez átköltözést a francia kormány eszközölte ki.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 16-ikán: Nemzeti kölesön 81.25. 5% Metalliques 67.45. Bank-részvény 749.—. Hitel-részvény 182.10. Váltó Londonra 139.—. Ezüst 138.—. Arany 6.59.

November 14-dikén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 68.—. Erdélyi 64.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(370)
Sz. 4766.

P á l y á z a t,

Utolsó osztályú posta járulnoki állomásra az erdélyi posta-kerületben, 315 frt évi fizetéssel, 400 frtnyi biztosított letétele mellett.

A kérvények különösen a postakezelés és a hazai nyelvek ismeretét igazoló okmányokkal ellátva, alólírt postaigazgatóságnál ezen pályázat napjától számítandó 3 hetek alatt beadandók. — Az erdélyi cs. k. postaigazgatóságtól, N.-Szeben, novemb. 13-án 1891.

(372)
Sz. 4802.
XVII. 1861

Hirdetmény.

Az országos pénzügyigazgatóságnak folyó év november hava 9-ik napjáról 21982/154 hivatalos számok alatt kelt rendelethez a Thordán és Felvinczen fennálló császári út-vám állomások, egy, két vagy három évre leendő haszonbérbe kiadása végett, az alólírt kerületi pénzügyigazgatóság irodájában; folyó hó 25-dik napján a délelőtti órákban **negyedik** nyilvános árverés fog tartatni, mire a vállalkozni kívánók azon hozzátétellel hivatalnak meg, hogy az árverési feltételek az említett napig ezen pénzügyigazgatóság irodájában, a rendes hivatali órák alatt megtekinthetők, valamint a 10% bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok ide ugyanazon napig benyújthatók lesznek.

A kikiáltási ár Thordára nézve 1010 frt, és Felvinczre nézve 2051 frt o. é.

A cs. kir. kerületi pénzügyigazgatóságtól.

Kolozsvárt, november hava 15-ik napján 1861-ben.

(367)
971.1861

Hirdetmény.

A felosztott kolozsvári cs. k. kerületi törvényszék végzése folytán helybeli kereskedő Korbuly Bogdán részére 532 frt és járuléki behajtása végett adása Ferenczi Lászlóttól lezálogott a hidelvén 428 sz. alatt levő 656 frt 40 kr-ra becsült telke és háza, a brétfőbéli 272 □ öl kiterjedésű 32 frt 64 kr-ra becsült szőlője, és a kajántói fordulóban levő 19 hold 70 □ öl nagyságú 152 frt-ra becsült szántója, a tanácsnak f. évi 971. szám alatti végzése értelmében, 1862-ik évi januarius 2-kán és februarius 3-kán d. e. 9 órákor az irt házán tartandó árverés után készpénz fizetés mellett el fognak adatni, miről a venni szándékozók azon hozzáadással értesíttetnek, hogy a hozzá szólás előtt a felkiáltandó becsüárnak 5% kötelesek a biztosok kezéhez bánatpénzzel letenni.

Sz. kir. Kolozsvár város tanácsa 1861-ik év novemb. 6-án tartott üléséből

Kiadta Bán István, h. főjegyző.

NEM HIVATALOS.

(371)

Kolozsvártt STEIN JANOSnál kapható:

100 Levélpapír, domboru fehér nyomattal kezdő betűkkel, vagy egész névvel, és hozzá 100 boríték **csak** 1 frt.

100 Látogató jegy domboru fehér nyomattal, mindkét oldalán szép fényes papíron 1 forint.

100 Látogató jegy fekete könyomattal 1 frt 40 kr. 1 frt 60 kr.

1 kötés szép fehér és jó író papír 2 frt 40 kr., még jobb és nagyobb 2 frt 60 krtól 8—10 frt.

1 koncz jó író papír 10 kr., fehér jó író papír **csak** 12 kr., nagyobb és jobb 14. 18. 20. 22. 25 kr. és feljebb.

Minden egyéb író- és rajzeszközök is a legjutányosabb áron kaphatók.

Megrendeléseknél az illető összeg bérmentett béküldése kéretik.

(369)

Alólírt ovatosan tudatja, miszerint férje **Ivánitzki István** e hazából távozni akar, s némely fekvőségeket Kolozsvártt — melyek nem tulajdonai — eladni, vagy azokra pénzt felvenni szándékszik — kivel egyebiránt is a vagyoni illetőség felett a mlgs Királyi Tábla előtt függőben levő perem van. Azért ovatosan jelentem, hogy fennírttal senki semmi vásárba ne elegendjen, sem pedig a kérdéses fekvőségekre neki ne hitelezzen.

Kolozsvártt, nov. 15-én, 1861.

Albertfi Erzsébet.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

(368)

Photogén- és photogénlámpa-raktár

(főraktár bel-magyarutca 442. sz.).

Alólírtak tisztelettel jelentjük, hogy **photogénlámpáink** a berlini leghíreseb lampagyárból a legnagyobb választékban már megérkeztek. Egyszersmind szerencsések vagyunk azt is nyilvánítani, hogy vegytani kísérleteinknek **sikerült végre oly minőségű photogén állítani elő, minőt mostanáig egy külföldi gyár sem mutathat fel. E kristálytisztaságú folyadék ugyanis, mellözve, hogy tiszta fényével minden eddig ismert világítást felülmul, égés közben teljesen szagtalan s olcsóság tekintetében is jutányosb minden más világító anyagnál.** Továbbá nyilvánítjuk azt is, hogy ha t. vásárlóink valamelyike lámpánkat egy hónapi használat folytán czélszerűtlennek vagy szagosnak találná, ezen időköz alatt a teljes ár megtérítése mellett vissza is vesszük. Vásárlóink könnyebb-sége tekintetéből pedig „Popini és Hutflesz” kereskedésében (nagy piac b. Radákház) 1 és 2 font tartalmú üvegekben kimérve mindig találhatni photogént, s a kiült üvegek beadása mellett mindannyiszor s legottan kész töltött üvegek szolgáltatnak ki, **még pedig gyári áron, mind a kisebb, mind a nagyobb mennyiségű vásárlásoknál.** Jelentjük egyszersmind a t. közönségnek, hogy a közlebbi szombaton, vagy is e hó 16-kán kezdve a színház új szerkezeti photogénlámpákkal s tisztított photogénunkkal leendő világítva, hol a tisztelt közönség meggyőződést szerezhet magának világításunk czélszerűségéről. Legvégre álljon még itt lámpáink fényerejének a stearyngyertyákkal összehasonlítása, s kimutatása annak, hogy egy órai világításuk mennyibe kerül?

Fényerő-összehasonlítás 8-as stearyngyertyával.

Minemű	Üveg átmérő	Fényerő 8-s stearyngyertyával	Egy font hány óráig tart	Egy óra alatt mennyi éget lat	1 font photogén ára újrajcár	Kerül 1 órai világítás újrajcár
Lapos béllél	5'''	3	60	1/2	36	6/10
" "	7'''	5	40	3/8		9/10
Kerek "	14'''	14	18	17/8		2

A photogénlámpák használata, valamint nagyon ritkán előforduló romlások esetén Popini Nándor a főraktárban kész utasítással szolgálni, s ez okból bádigosok vagy más mesterek segítségére a t. cz. közönség soha sem szorulhat.

Kolozsvártt, november 15-kén 1861.

ZSIGMOND ELEK

és

POPINI és HUTFLESZ.

(37) | 17/11 |

WOLFF J.

(11—12)

MAGYAR KIRÁLY” czimű gyógyszerárában Kolozsvártt legjutányosbb gyári áron, és eredeti friss minőségben találtnak:

Mindenféle hasonszenvi, (Homoeopathisch) szerek, egyenként, és felszerelt szerekben is. Különbféle ruggyantából, (Kautschuk) sebészeti eszközök. Ujabb találmányu bel- és külföldi divat-gyógyszerek.

Külföldi:

ÁLTALANOS ÉTEK-POR, dr. Gölis-től Bécsben. Valódi SEIDLITZI POR. Valód friss **csukamáj olaj,** (Dorsch Leberthran-Öhl.) Palaczkokban, és font számra.

Bilini szeletrák, emésztő szer. Giliszta Chokoládé és pogácsák. **STEIER FÜNEDV,** mellbetegeknek. Valódi augsburgi élet-essentia, dr. Kiesow-tól. **Ideg- és izom-essentia** G. J. Engelhofertől. **Növény fog-essentia** Thausig bécsi fogorvostól.